

Piše:
dr. Rado Bohinc

Parcialna (necelovita) ureditev kolektivne participacije v ZRTVS-1

Skupina poslancev (LMS) je 15. 5. 2020 predlagala spremembe in dopolnitve Zakona o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1)¹, ki ureja vprašanja, ki se nanašajo na upravljanje oziroma na sestavo in način imenovanja programskega sveta RTV. Predlaga se zmanjšanje števila članov programskega sveta na 23, od tega jih le 5 imenuje Državni zbor, ostale pa Predsednik republike in civilna družba. Predlagana novela je sicer korak v pravo smer, vendar pa predlagana rešitev ni najboljša, poleg tega pa v zakonu ostajajo številna odprta vprašanja, predvsem tista, ki se nanašajo na sodelovanje zaposlenih v upravljanju javnega zavoda RTV.

Ni namen tega prispevka razčleniti načelna vprašanja upravljanja javne RTV, pač pa opozoriti na nekatera **zakonsko odprta vprašanja sodelovanja zaposlenih pri upravljanju**, ki bi jih z novelo zakona morali urediti. Vendar se je, vsaj uvodoma, težko izogniti načelnim opredelitvam, ki naj veljajo pri določanju pravil upravljanja javne RTV.

Kritika sedanje ureditve sestave programskega sveta

Sedanja ureditev, ko 21 od 29 članov programskega sveta imenuje Državni zbor (strankarska večina), je primerjalno pravno pa tudi ustavno pravno² **nevzdržna za javno ustanovo posebnega kulturnega pomena**, ki naj deluje v javnem interesu in je odgovorna za uresničevanje ustavne pravice javnosti do obveščeniosti. Pravica do javnega obveščanja in do obveščeniosti je

del ustavne pravice do svobodnega izražanja, ki je temeljna človekova pravica in dolžnost države, da z ustrežno regulacijo in aktivnimi ukrepi poskrbi za njeno izvrševanje.

Nevzdržna je tudi z vidika odgovornosti in s tem povezane avtonomnosti novinarjev, urednikov in drugih ustvarjalcev v medijih.³ **Avtonomnost in osebna odgovornost** sta opredelilna znaka pravnega položaja novinarjev. Deklaracija o dolžnostih in pravicah novinarjev⁴ določa, da je pravica do informacije, svobode izražanja in kritike ena od temeljnih človekovih pravic. Iz pravice javnosti, da je seznanjena z dejstvi in mnenji, izhaja tudi celota obveznosti in pravic novinarja. **Odgovornost novinarja do javnosti** je nad katero koli drugo odgovornostjo, zlasti nad odgovornostjo do delodajalca ali oblasti. Poslanstvo informiranja pa vendar vsebuje določene omejitve, ki

si jih novinarji nalagajo po svoji svobodni volji, to so **dolžnosti novinarjev**. Te dolžnosti pa je v novinarski praksi mogoče popolnoma spoštovati le, če so dani tudi oprijemljivi pogoji za neodvisnost in za profesionalno dostojanstvo.

Iz navedenih določb je treba izpeljati tudi **institucionalno odgovornost do javnosti** za uresničevanje pravice do obveščeniosti ter svobodo in avtonomnost medijske hiše, ki je javni servis. Povedano v jeziku sestave programskega sveta RTV to pomeni, da ta organ ne bi smel biti pretežno odgovoren večinski koaliciiji v Državnem zboru, temveč najširši javnosti, kar je nekaj povsem drugega. Običajni ugovor, da Državni zbor predstavlja javnost, ne drži; predstavlja **le politični razred**, ki upravlja državo, nikakor pa ne številnih drugih segmentov (civilne) družbe. Sestav programskega sveta mora torej izhajati najprej iz tega, da so **nosilci odgovornosti za obveščeniost javnosti v prvi vrsti novinarji uredniki in drugi medijski ustvarjalci** ter da je **nosilec pravice do obveščeniosti javnost v najširšem smislu** in ne le politične strukture. Slednje velja še toliko bolj v razmerah, ko zaupanje v politične strukture upada.

Sestava programskega sveta "de lege ferenda"

Sestava programskega sveta, upoštevajoč navedeno, bi torej morala upoštevati

¹ Zakon o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. 96/05, 109/05 – ZDvP-1B, 105/06 – odl. US, 26/09 – ZIPRS0809-B in 9/14).

² 39. člen US določa, da je zagotovljena svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. Dodatno ta ustavna določba določa da lahko vsakdo svobodno zbira, sprejema in širi vesti in mnenja.

³ 6. člen Zakona o medijih (Zmed) določa, da dejavnost medijev med ostalim temelji na svobodnem pretoku informacij in odprtosti medijev za različna mnenja, prepričanja in za raznolike vsebine ter na avtonomnosti urednikov, novinarjev in drugih avtorjev pri ustvarjanju programskih vsebin v skladu s programskimi zasnovami in profesionalnimi kodeksi.

⁴ Deklaracijo je sprejelo 6 novinarskih združenj iz držav EU, Švice in Avstrije ter več mednarodnih novinarskih organizacij v Münchnu, 23. – 24. 11. 1971. Deklaracijo je kasneje sprejela tudi Mednarodna novinarska federacija (IFJ) in večina evropskih novinarskih združenj.

odgovornost zaposlenih v RTV za njeno medijsko dejavnost in pravico najširše, ne le politične javnosti do zastopnosti v tem organu. Še posebej je večinsko predstavništvo politične javnosti v programskem svetu nesprijemljivo tudi zaradi **objektivnega navskrižja interesov** med katerokoli politiko in nacionalno medijsko hišo, o čemer tu ne razpravljamo.

Sestava programskega sveta mora v prvi vrsti izhajati iz tega, da dejavnost medijev temelji na osebni odgovornosti novinarjev oziroma drugih avtorjev prispevkov in urednikov in na njihovi avtonomnosti pri ustvarjanju programskih vsebin v skladu s programskimi zasnovami in profesionalnimi kodeksi (6. člen Zakona o medijih (ZMed)⁵. Zato bi moral zakon določiti, da je **najmanj polovica predstavnikov v programskem svetu predstavnikov zaposlenih**. Druga polovica bi morali biti **predstavniki najširše javnosti**, od katere so predstavniki oblasti le del, preostali del pa so predstavniki civilne družbe iz različnih področij (kulture, znanosti, športa, novinarskih organizacij in združenj...).

Žal je ureditev tudi po predlagani noveli **daleč od predlaganega**, poleg tega pa tudi ne odpravlja številnih pomanjkljivosti zakonodaje, ki ureja sodelovanje zaposlenih pri upravljanju RTV, o čemer razpravljamo v nadaljevanju.

Sodelovanje zaposlenih pri upravljanju RTV po veljavni zakonodaji

Sodelovanje delavcev pri upravljanju, posebej položaj in pristojnosti sveta delavcev v RTV Slovenija je v RS urejeno z Zakonom o RTV Slovenija (ZRTVS-1) in z Zakonom o Zavodih⁶ (ZZ); zastavlja se vrsta vprašanj **razlage in uporabe določb obeh zakonov v razmerju do Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU)**⁷.

⁵ Zakon o medijih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08 – ZPOMK-1, 77/10 – ZSFCJA, 90/10 – odl. US, 87/11 – ZAvMS, 47/12, 47/15 – ZZSDT, 22/16, 39/16, 45/19 – odl. US in 67/19 – odl. US).

⁶ Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 – ZPDZC in 127/06 – ZJZP).

⁷ Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (Uradni list RS, št. 42/07 – uradno prečiščeno besedilo in 45/08 – ZArbit).

⁸ <https://e-kurs.si/komentar/ustavnosodna-presoja-154/>.

⁹ V OdlUS XVI, 66, U-I-276/05, Ur. l. 65/07 je US razveljavilo prvi odstavek 42. člena ZUJIK, ker izključuje možnost sodelovanja delavcev v svetu javnih zavodov na področju kulture, to pa ima za posledico, da delavcem v večjih javnih zavodih s tega področja ni zagotovljena nobena oblika kolektivnega uresničevanja pravice do sodelovanja pri upravljanju zavoda. Tako možnost ZUJIK zagotavlja le zaposlenim v manjših javnih zavodih (do 20 zaposlenih), v večjih pa imajo delavci svoje predstavnike le v strokovnem svetu zavoda. Upošteva zakonske pristojnosti strokovnega sveta kot organa javnega zavoda na področju kulture pa sodelovanja delavcev v tem organu ni mogoče šteti za način uresničevanja ustavne pravice delavcev iz 75. člena.

Po 1. členu ZSDU uresničujejo pravico do sodelovanja pri upravljanju v zavodih delavci kot posamezniki po določbah ZSDU, kolektivno pa v skladu s posebnim zakonom (v našem primeru ZRTVS-1). ZSDU pojasni, da pravice v zvezi s sodelovanjem delavcev pri upravljanju uresničujejo delavci kot posamezniki ali kolektivno prek sveta delavcev ali delavskega zaupnika, zbora delavcev ter predstavnikov delavcev v organih družbe (3. člen ZSDU).

Delavci imajo po ZSDU torej **ex lege, pravico do individualnega in kolektivnega sodelovanja pri upravljanju**, zlasti če gre za:

- soodločanje oziroma vplivanje na vsebino in organizacijo dela ter na
- določitev in izvajanje aktivnosti, namenjenih izboljševanju delovnih razmer oziroma humanizaciji delovnega okolja in
- doseganju uspešnega poslovanja družbe (4. člen ZSDU).

Pravica **kolektivnega sodelovanja** delavcev pri upravljanju zavodov je torej določena, ni pa urejena. **Načine sodelovanja** delavcev pri upravljanju načelno sicer določa 2. člen ZSDU, ki navaja pravico do pobude, pravico do odgovora na to pobudo, pravico do obveščeniosti, pravico dajanja mnenj in predlogov ter s pravico do odgovora nanje, možnost ali obveznost skupnih posvetovanj z delodajalcem, pravico soodločanja in pravico zadržanja odločitev delodajalca. – ZRTVS-1, ki bi jo moral urejati pa je ne ureja popolno, temveč pomanjkljivo.

Predstavništvo delavcev v svetu zavoda

Predstavništvo delavcev v svetu zavoda po 29. členu Zakona o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, ZZ) je **oblika kolektivnega sodelovanja delavcev pri upravljanju**. Vrhovno sodišče je v Sklepu VIII Ips

294/2002 opredelilo, da sodelovanje predstavnikov delavcev v svetu zavoda pomeni obliko soodločanja oziroma sodelovanja delavcev pri upravljanju v zavodih iz 75. člena Ustave RS. Spor o volitvah predstavnikov delavcev v svetu zavoda je, po mnenju sodišča, podoben sporu o volitvah članov sveta delavcev, saj gre v obeh primerih za spor o volitvah delavskih predstavnikov, oziroma istovrstni vidik uresničevanja ustavne pravice do sodelovanja delavcev pri upravljanju. Zato se spor o volitvah (in odpoklicu) predstavnikov delavcev v svetu zavoda uvršča **med spore iz 59. člena ZDSS**, v katerih revizija ni dovoljena. Revizijsko sodišče je ugotovilo, da pomeni tudi sodelovanje predstavnikov delavcev v svetu zavoda v skladu z drugim odstavkom 29. člena ZZ obliko soodločanja oziroma sodelovanja delavcev pri upravljanju v zavodih po 75. členu Ustave RS. Gre za obliko kolektivnega uresničevanja pravic do sodelovanja pri upravljanju v zavodih, za katere ZSDU v tretjem odstavku 1. člena določa, da jih delavci uresničujejo v skladu s posebnim zakonom. Vsaj posredno bi tako spor o volitvah (ali odpoklicu) predstavnikov delavcev v svetu zavoda lahko opredelili kot **spor, ki izvira iz Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju**.

Niti ZZ niti ZRTVS-1 **ne urejata celovito pravice delavcev do kolektivnega sodelovanja pri upravljanju** zavodov⁸. Tudi komentatorji URS so mnenja, da niti ZZ niti ZRTVS ne urejata celovito pravice delavcev do kolektivnega sodelovanja pri upravljanju zavodov. Sklicujejo se na presojo Ustavnega sodišča RS v OdlUS XIV, 28, U-I-160/03 (Ur. l. 54/05), kjer je ugotovilo, da zakonodajalec do tedaj (19. 5. 2005) še ni odpravil ugotovljene neustavnosti in **ni sprejel posebnega zakona**, s katerim bi uredil kolektivne oblike uresničevanja pravice do sodelovanja delavcev pri upravljanju zavodov, kot je to napovedal v tretjem odstavku 1. člena ZSDU. ZZ ni mogoče šteti za tak poseben zakon, ker ureja le sodelovanje delavcev v organih zavoda, ne pa celovite pravice delavcev do kolektivnega sodelovanja pri upravljanju zavodov. Tudi določbe ZRTVS pomenijo le konkretizacijo v ZZ predvidene oblike sodelovanja delavcev pri upravljanju, ne pa celovite ureditve kolektivnih oblik sodelovanja delavcev pri upravljanju tega zavoda (RTVS).

Pritrjuje se tudi stališču, da **lex specialis, ki bi moral urediti kolektivne pravice, ni ZZ, temveč ZRTVS**. Navaja se:⁹ »... Čeprav je pobudnik (Svet delavcev javnega zavoda RTVS) zatrjeval tako neustavnost ZZ

kot ZRTVS, je US ugotovilo le neustavnost ZRTVS. ... Čeprav gre v obeh primerih za predpisa, ki bi lahko urejala sporno problematiko, je specialni predpis, ki bi moral celovito urediti uresničevanje pravice delavcev RTVS do sodelovanja pri upravljanju, če to ni urejeno s splošnim zakonom ZRTVS. ...».

Za delavce v zavodih pa bi zakonodajalec moral uresničevanje te pravice urediti s **posebnim zakonom ali z več zakoni**, kjer bi celovito uredil kolektivne oblike sodelovanja delavcev pri upravljanju zavodov oziroma konkretnega zavoda. Ureditev po ZZ in posameznih zakonih, ki delavcem v zavodih zagotavlja le sodelovanje v organih zavoda, ne zadošča.

Neustavnost ureditve kolektivnega uresničevanja participacije v zavodih

75. člen Ustave RS¹⁰ (soodločanje) določa, da delavci sodelujejo pri upravljanju v gospodarskih organizacijah in zavodih na način in pod pogoji, ki jih določa zakon. **Ustava ne razlikuje med posamičnimi in kolektivnimi pravicami**, temveč nedvoumno priznava pravico do sodelovanja pri upravljanju (celovito, kar vključuje posamično oziroma individualno in kolektivno) tudi delavcem v zavodih. Ustava RS sicer predpostavlja, da sodelovanje pri upravljanju poteka na način in pod pogoji, ki jih določa zakon, vendar če zakona, ki bi celovito uredil tudi kolektivne pravice delavcev pri tem ni, to ne pomeni, da ustavna pravica ni nastala in tudi ni ovira za njeno uresničevanje.

Ustava namreč v 15. členu izrecno določa, da se človekove pravice in temeljne svoboščine uresničujejo **neposredno na podlagi ustave**, ter da je z zakonom mogoče predpisati **le način** uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

ZZ ni »posebni zakon«, ki naj bi uredil kolektivno sodelovanje pri upravljanju. Določbe ZZ (29. člen) o sodelovanju predstavnikov delavcev v svetu zavoda po mnenju Ustavnega sodišča ni mogoče šteti za »posebni zakon« v smislu tretjega odstavka 1. člena ZSDU. S to določbo je zakonodajalec očitno predvidel sprejem zakona, ki bo celovito uredil pravico delavcev do kolektivnega sodelovanja pri upravljanju zavodov, ZZ pa nasprotno ureja le sodelovanje predstavnikov delavcev v organih zavoda. Ne nazadnje **tudi ZZ napotuje na ureditev tega vprašanja v zakonu** (29/3. člen: »Sestava, način imenovanja oziroma izvolitve članov, trajanje mandata in pristojnosti

sveta se določijo z zakonom ali aktom o ustanovitvi oziroma s statutom ali pravili zavoda«.

ZZ v drugem odstavku 29. člena določa, da svet zavoda sestavljajo predstavniki ustanovitelja, predstavniki delavcev zavoda ter predstavniki uporabnikov oziroma zainteresirane javnosti. Ta določba je za RTV zavezujoča, če ni z ZRTVS-1 kot *lex specialis* to vprašanje urejeno drugače.

ZRTVS-1 kolektivnega upravljanja ne ureja celovito

Uresničitve zakonodajalčeve napovedi iz tretjega odstavka 1. člena ZSDU o posebnih ureditvi kolektivnega načina uresničevanja pravice delavcev do sodelovanja pri upravljanju zavodov tudi ni v kasneje sprejetem ZRTVS-1. Določbe ZRTVS-1, s katerimi je urejeno sodelovanje delavcev javnega zavoda RTVS pri upravljanju tega zavoda, pomenijo namreč le konkretizacijo v ZZ predvidene oblike sodelovanja delavcev pri upravljanju zavodov prek predstavnikov delavcev v organih zavoda, **ne pa celovite ureditve kolektivnih oblik sodelovanja** delavcev pri upravljanju tega zavoda (npr. delovanje sveta zavoda itd.), kar terjata ZSDU.

Čeprav sta ZZ in ZRTVS-1 predpisa, ki bi lahko celovito uredila tudi kolektivne pravice sodelovanja delavcev pri upravljanju, se to ni zgodilo. ZRTVS-1 vsekakor je specialni predpis glede na ZSDU. Zato bi **ZRTVS-1 moral celovito urediti uresničevanje kolektivne pravice delavcev RTVS do sodelovanja pri upravljanju**; prav zato, ker ni urejeno s splošnim zakonom, oz. ker ZSDU to izrecno terjata. Neurejenost tega vprašanja v ZRTVS-1 povzroča neustavno stanje.

¹⁰ Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90, 97, 99 in 75/16 – UZ70a).

¹¹ Vprašanja, ki so urejena drugače in zato derogirajo ZSDU so naslednja:

- Nadzorni svet RTV Slovenija šteje 11 članov.
- Državni zbor imenuje pet članov, štiri člane imenuje vlada.
- Zaposleni v RTV Slovenija na neposrednih volitvah izmed sebe izvolijo dva člana.
- Za člana Nadzornega sveta ne more biti neposredno izvoljena oseba, ki opravlja vodstvena dela in naloge v javnem zavodu RTV Slovenija.
- Člani Nadzornega sveta morajo imeti najmanj visokošolsko izobrazbo in vsaj pet let delovnih izkušenj.
- Člani Nadzornega sveta izmed sebe izvolijo predsednika in namestnika predsednika Nadzornega sveta.
- Mandat članov Nadzornega sveta je štiri leta.
- Za konstituiranje in za nadomestitev člana Nadzornega sveta, ki mu je zaradi neizpolnjevanja pogojev za imenovanje oziroma izvolitve predčasno prenehal mandat, ali če je odstopil sam iz Nadzornega sveta, se smiselno uporabijo določbe tega zakona o konstituiranju in o nadomestitvi Programskega sveta.

¹² STATUT javnega zavoda RADIOTELEVIZIJA SLOVENIJA (Uradni list RS št. 106/2006, 9/2012) (NEU RADNO PREČIŠČENO BESEDILO).

Parcialna (necelovita) ureditev v kolektivne participacije v 26. člen ZRTVS-1 in Statutu RTVS

Ureditev **volitev članov Nadzornega sveta** s pravilnikom mora biti skladna tako s 26. člen ZRTVS-1, ki je *lex specialis* v razmerju do ZSDU, kot tudi s Statutom RTV Slovenija (28. člen). ZRTVS-1 derogira le tiste določbe ZSDU, ki urejajo vprašanja, ki jih sam ureja drugače¹¹. Preostala vprašanja ZSDU, ki niso urejena z ZRTVS-1, ostajajo v veljavi tudi za nadzorni svet in svet delavcev RTV.

Vsa številna ostala vprašanja uresničevanja kolektivnih participacijskih pravic **ostajajo zakonsko neurejena**, kljub določbi ZSDU, da bo to uredil poseben zakon. Kjer ni določb avtonomnega prava, se je v praksi treba opirati na 25. člen ZRTVS-1 (za Svet delavcev javnega zavoda RTV Slovenija se uporabljajo določila zakona, ki ureja sodelovanje delavcev pri upravljanju, razen kadar so z ZRTVS-1 ali statutom posamezna vprašanja urejena drugače).

Statut RTVS ureja nekaj vprašanj kolektivnih participativnih pravic v zavodu RTV (sestava, imenovanje, mandat in predstavniki zaposlenih v programskem svetu RTV, predstavniki zaposlenih v nadzornem svetu RTV), **še zdaleč pa ne vseh**. Vendar v odsotnosti zakonskih norm (na tem področju se ne uporablja ZSDU, skope določbe imata ZRTVS-1 in ZZ) **ustavnopravno praznino zapolnjuje avtonomno pravo, to je Statut RTVS in drugi splošni akti**.

Statut RTVS¹² v 14. členu določa, da ima **Programski svet** 29 članov in, da sestavo in način imenovanja programskega sveta določa zakon. Določa še, da je man-

dat članov programskega sveta štiri leta od dneva njegovega konstituiranja. Statut RTVS v 19. členu ureja še, da se **neposredne volitve** za člane programskega sveta RTV Slovenija iz vrst zaposlenih, ki jih izvolijo zaposleni v RTV Slovenija sami, izvedejo skladno s postopkom, ki ureja volitve za člane sveta delavcev, lahko pa Svet delavcev RTV Slovenija to problematiko uredi s posebnim pravilnikom.¹³ 28. člen Statuta RTVS določa, da morajo biti **neposredne volitve za člane Nadzornega sveta RTV Slovenija**, ki jih izmed sebe izvolijo zaposleni v RTV Slovenija, izvedene skladno s postopkom, ki ureja volitve za člane sveta delavcev, lahko pa svet delavcev RTV Slovenija to problematiko uredi s posebnim pravilnikom.

Napotitev na posebni zakon, ki ga ni

ZSDU, kot rečeno, ne ureja pravice delavcev do kolektivnega sodelovanja pri upravljanju zavodov. ZSDU se torej ne uporablja za kolektivne pravice sodelovanja delavcev pri upravljanju v zavodih, saj izrecno napotuje na ureditev v posebnem zakonu.

Imamo neustavno stanje, ko **ZSDU terja ureditev v posebnem zakonu, kar pa se ne zgodi**. Ustavno sodišče je ugotovilo, da tretji odstavek 1. člena ZSDU delavcem zavoda načelno priznava pravico do kolektivnega sodelovanja pri upravljanju, ureditev načinov in pogojev za njeno uveljavljanje pa prepušča posebnemu zakonu¹⁴. Odločitev zakonodajalca, da bo kolektivne oblike uresničevanja pravice do soupravljanja delavcev v zavodih uredil s posebno zakonodajo ni v neskladju z Ustavo.

Pač pa je v neskladju z Ustavo, po mnenju Ustavnega sodišča dejstvo, da **zakonodajalec brez utemeljenih razlogov odlaga sprejem napovedane zakonske ureditve**. Z neutemeljeno opustitvijo zakonske ureditve načina in pogojev za uveljavljanje pravice namreč zakonodajalec krši načelo var-

stva zaupanja v pravo kot eno od načel pravne države iz 2. člena Ustave.

Dogovor med svetom delavcev in delodajalcem

Pomembna je še določba 5. člena ZSDU, ki določa, da se lahko **z dogovorom med svetom delavcev in delodajalcem določijo tudi drugi načini sodelovanja** delavcev pri upravljanju. Poleg zakonsko določenih načinov sodelovanja delavcev pri upravljanju. S pisnim dogovorom med svetom delavcev in delodajalcem se namreč podrobneje uredi uresničevanje pravic iz zakona ter druga vprašanja, za katera je z zakonom tako določeno, lahko pa se dogovori tudi več soupravljaljskih pravic delavcev, kot jih določa zakon¹⁵. Po 6. členu ZSDU se dogovor uporablja neposredno.

Predstavniki zaposlenih v nadzornem svetu se po ZRTVS-1, ki je v razmerju do ZSDU *lex specialis*, volijo drugače kot po ZSDU. Statut RTV Slovenija (28. člen) pravi, da morajo biti neposredne volitve za člane nadzornega sveta RTV Slovenija, ki jih izmed sebe izvolijo zaposleni v RTV Slovenija, izvedene skladno s postopkom, ki ureja volitve za člane sveta delavcev, lahko pa svet delavcev RTV Slovenija to problematiko uredi s posebnim pravilnikom.

ZRTVS-1 žal ne ureja kolektivnih pravic celovito, temveč le delno. Tista vprašanja kolektivnih pravic sodelovanja pri upravljanju, ki z ZRTVS-1 niso urejena, se lahko urejajo z avtonomnimi akti (statutom, pravilniki ali participacijskim dogovorom), neposredno na podlagi Ustave RS. Vsekakor je treba izhajati iz 25. člena ZRTVS-1, ki določa, da se **za Svet delavcev javnega zavoda RTV Slovenija, uporabljajo določila zakona, ki ureja sodelovanje delavcev pri upravljanju**, razen kadar so z ZRTVS-1 ali statutom posamezna vprašanja urejena drugače.

Med vprašanja, ki so **urejena drugače**, vsekakor sodijo **volitve v Nadzorni in Programski svet**. Zato je povsem ustrezna

določba Statuta RTV Slovenija (28. člen), ki pravi, da morajo biti neposredne volitve za člane Nadzornega sveta RTV Slovenija, ki jih izmed sebe izvolijo zaposleni v RTV Slovenija, izvedene skladno s postopkom, ki ureja volitve za člane sveta delavcev. Posebnost te določbe je v možnosti, da lahko Svet delavcev RTV Slovenija to problematiko uredi s posebnim pravilnikom.

Svet delavcev RTV Slovenija z 28. členom Statuta RTV Slovenija pridobiva eksplicitno pooblastilo, da to problematiko uredi **s posebnim pravilnikom**. To pomeni, da Svet delavcev samostojno odloči, da izbere možnost s pravilnikom, in za to ne potrebuje odločitve drugih organov. Mora pa izrecno sprejeti sklep, s katerim na podlagi možnosti iz navedenega člena sprejme odločitev o ureditvi te problematike s pravilnikom. Kakšna je vsebina te ureditve je v celoti v pristojnosti Sveta delavcev. Ta vsebina, torej način izvolitve lahko odstopa od ZSDU in tudi od sedanje ureditve, spoštovati mora le ureditev iz zakonodaje (ZZ, ZRTVS-1) o tem vprašanju in Statut RTV.

Število predstavnikov v organih Zavodu RTV iz vrst zaposlenih

Določba 79. člena ZSDU, ki predvideva, da se s statutom družbe določi število predstavnikov NS iz vrst zaposlenih in ne sme biti manjše od tretjine članov, **se za Zavod RTV ne uporablja**. To namreč ureja poseben zakon, to je, ZRTVS-1 (dva in devet je zunanjih), ki odstopa od standardov iz ZSDU.

Ureditev po ZRTVS-1 je možno uskladiti z 79. členom ZSDU **le s spremembami oz. dopolnitvami ZRTVS-1**. Enako velja tudi za druge določbe ZSDU o kolektivnih pravicah sodelovanja pri upravljanju. Ker se ZSDU ne uporablja za RTV v tem delu, postanejo druge kolektivne pravice (npr. da ima svet delavcev pravico imenovati predstavnika delavcev v komisije nadzornega sveta in upravnega odbora) zakonsko obvezne le, če se ustrezno spremeni oziroma dopolni obstoječi ZRTVS-1.

Vendar, kjer posebne zakonske ureditve (v ZRTVS-1) ni, velja, da se te pravice uredijo lahko tudi v avtonomnih aktih (statut, pravilnik, participacijski dogovor). Pogoj je, da avtonomna ureditev tega vprašanja ne nasprotuje zakonu. Na primer, glede na to, da zakon (ZRTVS-1) vprašanja **zastopništva zaposlenih v komisijah in odborih** ne ureja (torej tudi ne prepoveduje), velja, da je to možno avtonomno urediti,

¹³ Postavljena so še naslednja pravila:

- pri kandidaturi in volitvah se upošteva zastopnost interesov informativne, kulturno-umetniške in tehnične dejavnosti.

- vsak zaposleni na RTV Slovenija, ki ima pasivno volilno pravico, lahko kandidira v vsaki interesni zastopnosti, vendar ni dopustno, da bi en kandidat kandidiral na listah dveh interesnih zastopnosti hkrati.

-za člane programskega sveta, izvoljene izmed zaposlenih, veljajo določbe Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, ki se nanašajo na imuniteto.

¹⁴ Odločba o ugotovitvi, da je Zakon o Radioteleviziji Slovenija v neskladju z Ustavo, Ur. l. 54/2005, stran 5353.

¹⁵ Z dogovorom se ne določajo pravice iz delovnega razmerja, plače in tisti pogoji dela, ki se skladno s predpisi urejajo s splošno veljavnimi kolektivnimi pogodbami.

na enak način, kot npr. to velja za gospodarske družbe po ZSDU. To bi bilo tudi edino pravično in skladno z ustavno normo. Glede na določbo 75. člena Ustave RS in tretjega odstavka 1. člena ZSDU, ki pravico do sodelovanja pri upravljanju delavcem v zavodih izrecno priznavata, bi bilo tudi ob odsotnosti izvedbenih zakonskih in avtonomnih določb v statutu ali posebnem pravilniku **primerno, da so člani sveta delavcev vabljeni na te seje (brez pravice odločanja)**. Vsekakor pa bi bilo to prav statutarno ali pravilniško urediti po vzoru ZSDU. V odsotnosti določb avtonomnega prava se je v praksi treba opirati na 25. člen ZRTVS-1, ki določa, da se za Svet delavcev javnega zavoda RTV Slovenija, uporabljajo določila zakona, ki ureja sodelovanje delavcev pri upravljanju, razen kadar so z ZRTVS-1 ali statutom posamezna vprašanja urejena drugače. Ker ta vprašanja niso urejena drugače, oziroma sploh niso urejena, bi lahko **sklepali a contrario, da uporabljajo določila ZSDU**.

Delavski direktor v Zavodu RTV

Tudi poglavje o delavskem direktorju iz ZSDU **se za zavode direktno ne uporablja**, saj gre za kolektivno pravico sodelovanja pri upravljanju zavoda, ki naj bi jo uredil ZRTVS-1 (pa je ni, kar je neustavno stanje). Tudi glede tega vprašanja je treba izhajati iz prvega odstavka 25. člena ZRTVS-1, ki napotuje na smiselno uporabo določb ZSDU, razen kadar so z ZRTVS-1 ali statutom posamezna vprašanja urejena drugače.

Zato bi bilo potrebno tudi to vprašanje, dokler ni urejeno v dopoljenem ZRTV-1, **urediti v Statutu RTVS ali v participacijskem dogovoru**. Primerno bi ga bi bilo statutarno urediti po vzoru, kot je urejen za gospodarske družbe v ZSDU.

Viri

Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 –UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 –

UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a).

Deklaracija o dolžnostih in pravicah novinarjev.

Zakon o medijih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08 – ZPOMK-1, 77/10 – ZSFCJA, 90/10 – odl. US, 87/11 – ZAVMS, 47/12, 47/15 – ZZSDT, 22/16, 39/16, 45/19 – odl. US in 67/19 – odl. US).

Zakon o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. 96/05, 109/05 – ZDavP-1B, 105/06 – odl. US, 26/09 – ZIPRS0809-B in 9/14).

Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 – ZPDZC in 127/06 – ZJZP).

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (Uradni list RS, št. 42/07 – uradno prečiščeno besedilo in 45/08 – ZArbit).

Predlog sprememb in dopolnitev Zakona o RTV Slovenija, Skupina poslancev (LMS) 15. 5. 2020 (<https://e-kurs.si/komentar/ustavnosodna-presoja-154/>).

OdlUS XVI, 66, U-I-276/05, Ur. l. 65/07.

Odločba o ugotovitvi, da je Zakon o Radioteleviziji Slovenija v neskladju z Ustavo, Ur. l. 54/2005, stran 5353.

Statut javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija (Uradni list RS št. 106/2006, 9/2012).

Piše:
dr. Mato Gostiša

Sporno pravno (ne)varstvo glede opozoril pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi po 85. členu ZDR-1

V aktualni sodni praksi pisno opozorilo pred redno odpovedjo pogodbe o zaposlitvi po 85. členu ZDR-1 a priori ne uživa samostojnega pravnega varstva. To stališče omogoča hude zlorabe tega delovnopravnega instituta s strani delodajalcev kot močnejše stranke v delovnem razmerju, zato bi ga bilo nujno ponovno preveriti in ustrezno korigirati. V igri je namreč potencialna kršitev pravice do sodnega varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin delavcev po 15. členu Ustave RS.¹

Načelno stališče sodne prakse

Po ustaljeni praksi delovnih sodišč pisno opozorilo pred redno odpovedjo pogodbe o zaposlitvi ne uživa samostojnega

pravnega varstva, češ da ga ZDR-1 ne predvideva in ne dopušča, ker naj bi bilo to opozorilo le predpostavka v postopku redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz krivdnega razloga, če do tega kasneje pride, samo po

sebi pa *ne spreminja delovnopravnega statusa delavca*. Zato sodišča na podlagi ugovorov delavca preizkušajo utemeljenost očitka o kršitvah v tem opozorilu šele v eventualnem postopku izpodbijanja odpovedi pogodbe o zaposlitvi, podane na tej podlagi. Če delavec meni, da delodajalec s tem opozorilom krši njegove pravice iz poglavja Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1),² člani od 46 do 48, pa lahko zoper njega vložijo *odškodninsko tožbo*.³

¹ Prva objava tega članka v *Pravna praksa*, št. 12/2021, str. 6–8, GV Založba, Ljubljana (orig. naslov: *Opozorila pred odpovedjo po 85. členu ZDR-1*). Poobjava z dovoljenjem uredništva PP.

² Ur. l. RS, št. 21/13 in nasl.

³ Tako, na primer, sodbi Višjega delovnega in socialnega sodišča opr. št. VDSS sklep Pdp 208/2014 z dne 6. marca 2014 in opr. št. VDSS Sklep Pdp 49/2018 z dne 24. januarja 2018.